

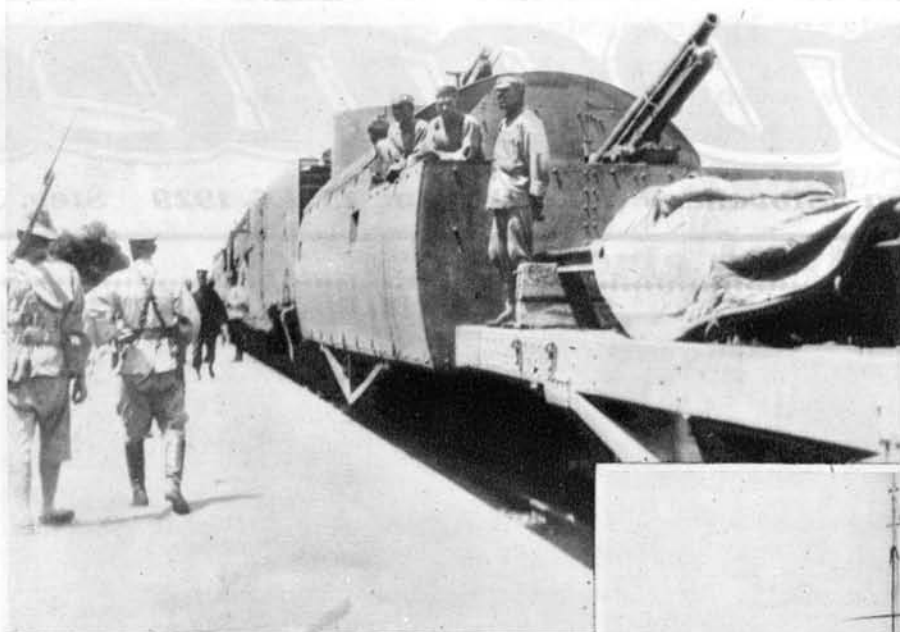
Ilustrirani **Slovenec**

Ceto V Tedenska priloga »Slovenca« (št. 210) z dne 15. IX. 1929 Štev. 37

Motiv s Slemena

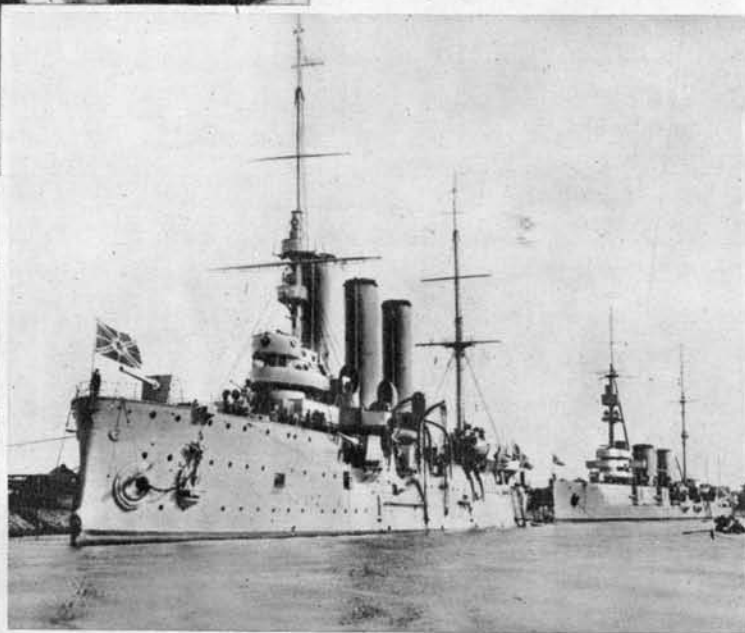
Foto: L. Erjavec.

Na levi:

Prve slike z rusko-kitajskega bojišča

Že več tednov poročajo listi o skrajno napetem razmerju med Rusijo in Kitajsko zaradi mandžurske železnice. Čeprav je prišlo ponekod že do krvavih spopadov med obojestranskimi četami, vendar kaže, da bo konflikt mirno poravnán. V okviru kitajske armade se bore tudi ruski emigranti proti rdečim četam svoje domovine. Slika nam kaže oklopni vlak teh belogardistov v bližini mandžurske meje.

Sovjetska baltiška mornarica

Dve sovjetski križarki, Profintern in Aurora, ki sta obiskali pred kratkim nekatere tuje luke ob Baltiškem morju.

Na desni in na levi:

K bojem v Palestini

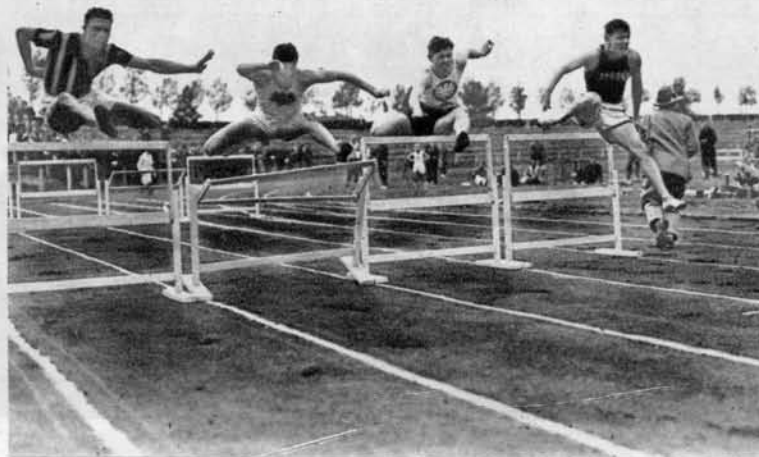
Zadnja leta so začeli Judje v vedno večji meri kolonizirati Palestino, kar je vzbudilo hud odpor Arabcev, končno je pa prišlo celo do hudih medsebojnih bojov, za kar je dal povod tako zvani »Zid objokovanja« (na levi); desna slika nam kaže motiv iz judovske četrti Jeruzalema.

Oldřislav Novak-Arratia

odlični češki operni tenorist in ravnatelj glasbene šole v Pragi, ki je absolviral v letošnjem poletju v Jugoslaviji, zlasti v Primorju, celo vrsto sijajnih koncertov.

Spodaj: **Prizor iz sportniš prireditev** v Charlottenburgu: Tek na 100 metrov z zaprekami.

Spodaj:

Fritz Morzik

zmagovalec na zadnjem evropskem krožnem poletu, ki je dobil nagrado 100 tisoč frankov.

Prof. R. A. Relss

odlični švicarski znanstvenik in publicist ter velik prijatelj Jugoslovancov, ki si je med vojno pridobil mnogo zaslug zanje, je pred kratkim umrl v Belgradu.

Pred pričeškom pogajanj za sklenitev konkordata

med Vatikanom in našo državo: poslopje papeške nunciature v Belgradu (Krunska ulica).

Gregor Perušek

Letošnje poletje je obiskal svojo »staro domovino« eden največjih slovenskih slikarskih talentov Gregor Perušek. Rodom Dolenjec je odšel pred 20 leti v ameriške Združene države, ki jih je prepotoval skoro vse in se preživljal kot navaden delavec, največ v neizmernih ameriških gozdovih, kjer po cela leta sploh ni čul slovenske besede. Globok notranji nagon ga je pa silil, da je začel dajati kot samouk oblike svojemu notranjemu življenju in danes je že pred vso ameriško javnostjo jako cenjen umetnik. Mi do pred nekaj mesecev zanj niti nismo vedeli, kakor je tudi on jako malo poznal svojo domovino. Šele letošnje poletje jo je želel proučiti podrobneje, a se je moral iz rodbinskih vzrokov predčasno vrniti. Sliki na levi nam kažeta eno izmed njegovih pokrajin ter njegov portret.

Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

Na levi:

Kavčič Hinko,

politik, je bil rojen leta 1846. na Razdrtem. Dopršil je tri razrede goriške realke, nato pa prevzel doma gospodarstvo, kjer je tudi umrl leta 1893. Dolgo let je zastopal v kranjskem deželnem zboru kmetiške občine Postojna, Logatec, Senožeče, Lož, Bistrica, in se vneto udeleževal v gospodarskem in upravnem odseku.

Na desni:

Chraska Anton,

českobratski propovednik, je bil rojen leta 1868. v Horni Radechovi blizu Nachoda na Češkem. L. 1894. je prišel na Westfalskem prvič v stik s Slovenci, izvedel za reformacijsko delo Trubarja in tovarišev in je posvetil od tedaj vse svoje sile protestantovski propagandi med Slovenci, toda brez uspehov. Več let je tudi živel pri nas, l. 1922. se je pa vrnil nazaj v domovino. Izdal je celo vrsto brošur, prevodov raznih delov sv. pisma in tudi dva časopisa, l. 1914. je pa izšlo njegovo »Sv. Pismo starega in novega zakona«.

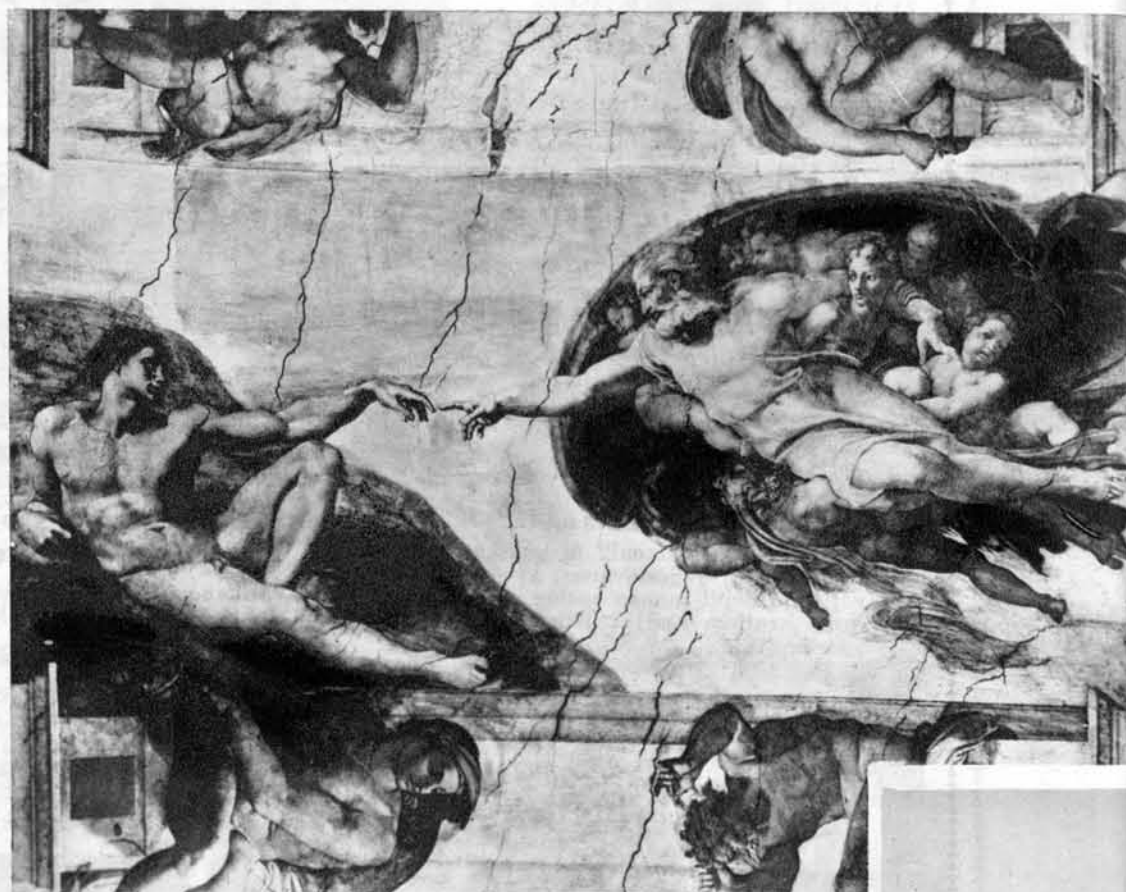
Nekaj največjih umetnin svetovnega slikarstva

Človeka dviga predosem hrepene-
nje po dobrem, lepem in resničnem,
umetnost je pa vedno izraz tega hre-
penja. Kar je v človeku dobrega,
krepkega in čistega, govori iz umet-
nosti, ali bi vsaj moralo govoriti.
Umetnost z verstvom vred požlaht-
nuje življenje, zato ne najdemo v
zgodovini nobene dobe in nobenega
naroda brez verstva in brez umetno-
sti, čeprav izraža vsaka doba svoja
umetnostna nagnjenja na svoj način
in je tudi v isti dobi umetnostni
izraz nekega človeka drugačen nego
izobraženec.

Zanimanje za umetnost in pouk v
umetnosti sta zato dva prav bistvena
činitelja za vzgojo in požlahtenje
človeštva, kajti človek najde ono glo-
boko skladnost, ki je vsebovana sa-
mo v Bogu, najlepše izraženo ravno
v umetnosti, bodisi glasbeni, bodisi
likovni.

Glede na to moramo le obžalo-
vati, da je umetnostni pouk v naših
šolah še tako zaostal in smo zato
navsezani v tem oziru še skoro le na
lastna prizadevanja. Prav do najno-
vejših dob je bilo pa pri nas celo to
jako težko, ker nismo imeli skoro
prav nobene tozadevne literature.
Šele v zadnjih letih sta nam podala
taka dela za likovno umetnost dr.
Izidor Cankar (Uvod v umevanje li-
kovne umetnosti) in za glasbo dr. St.
Vurnik. Pred kratkim je pa izšlo tudi
v Herderjevem založništvu (Frei-
burg) obsežno in krasno opremljeno
delo »Einführung in die bildende
Kunst« izpod peresa dr. G. Nieman-
na, ki nudi vsakemu laiku izvrsten in
lahko umljivo pripomoček za ume-
vanje likovne umetnosti vseh časov.
Knjigo zato toplo priporočamo vsem,
ki se zanimajo za to bistveno izraža-
nje človeškega notranjega življenja,
zlasti je pa potrebna vsem vzgoji-
teljem.

Iz navedenega dela objavljamo
danes nekaj najznamenitejših umet-
nin iz zgodovine svetovnega slikar-
stva, ki so sicer splošno znane, a jih
človek vendarle rad občuduje zopet
in zopet.

Jean François Millet: Ave Marija

Millet (1814—1875) je bil do svojega 20. leta kmetiški pastir, pozneje
se je pa posvetil slikarstvu in je še do danes eden največjih francoskih
umetnikov, ki vpliva zlasti z vsebino svojih motivov.

Spodaj:

Guldo Reni: Aurora

Rim, palača Rospigliosi. Reni (1575—1642) je eden največjih umetnikov
baročnega slikarstva, ki je upodabljal zlasti motive iz antičnih pripo-
vedk, znani so pa jako tudi njegovi nabožni motivi (n. pr. Ecce homo).

Spodaj na desni v sredini:

Rembrandt: Pokrajina s tremi drevesi

Radiranka. Rembrandt (1606—1669), Nizozemec, spada tudi med naj-
večje umetnike sveta, čeprav je našel v svoji mladosti le malo razume-
vanja. Izraziti je znal zlasti občutje, daljino in globino ter luč in senco.

Na levi:

Michelangelo: Vdajenje duše Adamu

Freska v sikstinski kapeli v Vatikanu. Michelangelo Buonarroti (1475—1564) ni le
eden največjih slikarjev, kiparjev in
arhitektov italijanske renesance, temveč
sploh vseh časov in narodov.

Na desni:

Fritz Ullde: Kristus kot gost

Oljnata slika v galeriji Luxenbourg v Pa-
rizu. Ullde (1848—1911) je eden največjih
zastopnikov novejšega nemškega slikar-
stva in je slikal rad svetopisemske ter
socialne motive.

Spodaj na desni v kotu:

Raffael: Marijina zaroka

Milan, muzej Brera. Raffaello Santi (1483
do 1520) velja običajno za največjega
umetnika svetovne slikarske umetnosti in
njegove številne Madonne pozna vsak.

„Premog“ z Barja

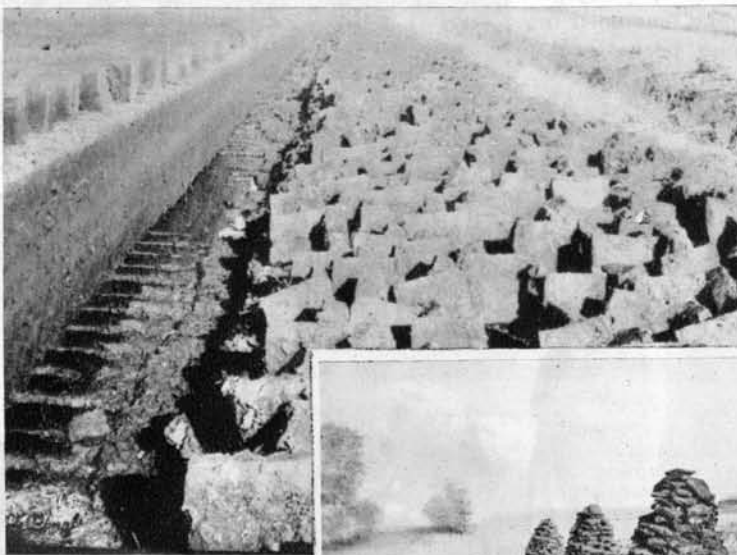
Naš mladi svet jo komaj še pozna, častitljivo šoto, toda stare mame se je še dobro spominjajo, saj so se v svoji mladosti grele skoro le pri njej. Pa ne le v gospodinjstvu je bila šota še v začetku druge polovice preteklega stoletja splošno uvedena, temveč celo stara ljubljanska industrija je dobivala svojo pogonsko silo skoro zgolj iz šote. Mogočno staro ljubljansko »cukrarno« na Poljanskem nasipu je n. pr. gnala izključno le šota. Ko so začeli potem pred dobrim pol stolet-

Ob Išci, tipična barska pokrajina

Na levi: **rezalec šote, t. zv. »grabnar«**, reže šoto z lopato na dva ročaja; v ozadju se suši šota.

Spodaj: dve plasti šote sta že izrezani, jarek po katerem se odteka voda, pa ima nakazano še tretjo plast; izrezana šota je razprostrta, da se suši.

Na desni:

Ko je šota kolikortoliko osušena, jo zlože v kopice, kjer se suši 2 do 3 tedne.

Spodaj:

Polje izrezane šote, v sredini jarek, po katerem odvajajo vodo.

jem v večji meri izrabljati premogovnike v naši Savski dolini, je šota iz industrijskih podjetij sicer izginila, toda po revnejših ljubljanskih hišah so kurili z njo še na prelomu stoletja in velikanske vozove so jo vozili naši Barjani naproday na Sv. Jakoba trg. Danes je izginila že skoro docela, kakor toliko iz nekdanjih dobrih starih časov.

Šota sestoji iz izoglenelih močvirnih trav in rastlin in vsebuje nad 50% ogljika, kar ji daje njeno kurilno moč, zdrobljeno so pa porabljali tudi za steljo, ker jako rada vsrkava vlago. Na našem Barju so jo pridobivali na ta način, da so odstranjevali zgornjo plast prsti in še žive trave. Po tako očiščenem prostoru so izkopali jarke, v katere se je odtekla voda, da se je šota osušila. Tako pripravljeno površino so potem razdelili z vrvicami v štiroglata polja in »grabnarje« so jo pričeli rezati s posebnimi lopatami v obliki velikih kvadratnih opek. Ker je šotna plast navadno debela 1–1½ m, je bilo mogoče izrezati več plasti. Seveda je bila ta šota še jako mokra, treba jo je bilo dobro osušiti, nakar so jo zvozili na trg.

Z osuševanjem Barja je tudi prenehalo nadaljnje tvorjenje šote in danes jo je dobiti le malo še in to porabijo Barjani sami, v par letih bo pa docela izginila.

(Vse slike je posnel gosp. Herfort iz Ljubljane.)

Spodaj:

Redek rodbinski blagoslov

Dne 16. p.m. je povila Terezija Gorenčeva iz Lok pri Mengšu v ljubljanski ženski bolnici četvorke, od katerih so ostali 3 živi. Na sliki vidimo otročice s starši.

Na desni:

»V prvo, drugo in ...!«

Z dijašega knjižnega sejma ob pričetku šol. leta na Krekovem trgu v Ljubljani.

Novi planinski dom na Mirni gori

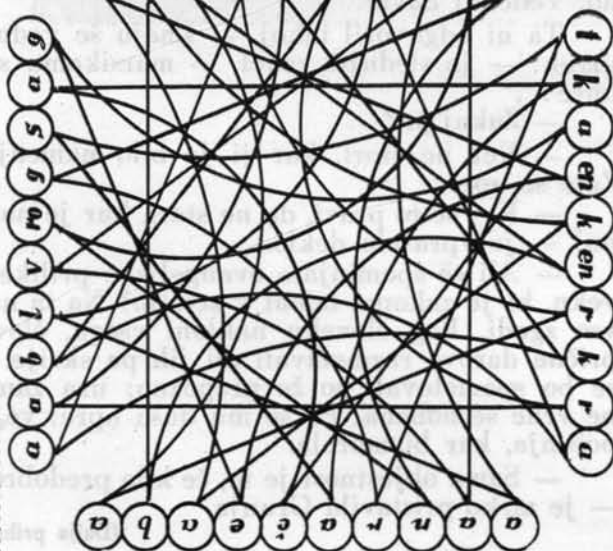
V nedeljo, dne 18. p.m. je bil slovesno blagoslovljen novi planinski dom na Mirni gori (1048 m), prvi v naši Beli krajini, ki ga je zgradila šele lani ustanovljena podružnica SPD v Črnomlju pod vodstvom g. Bitenca. Slavnost je privabila k sebi okoli 700 ljubiteljev te lepe belokranjske postojanke, blagoslovitev je pa izvršil planinski župnik g. Vittine. Novi dom je jako prostoren, solidno zidan in prijazne zunanjsčine zato bo gotovo mnogo pripomogel k še večjemu obisku Mirne gore.

Z blagoslovitve kapelice na Krvavcu

v Kamniških planinah. Sočasno, ko so odpirali novi planinski dom na Mirni gori, se zbralo tudi na Krvavcu nad 2000 domačinov in drugih ljubiteljev naših divnih slovenskih planin k blagoslovitvi tamošnje novozgrajene kapelice. Cerkvene obrede je izvršil pom. škof dr. G. Rožman, ki je imel ob tej priliki tudi lep govor na navzoče. H graditvi sta posebno mnogo pripomogla p. Beneš iz Kamnika in ga. Mejačeva iz Komende. Foto L. Erjavec.

L o z r š e c p k a

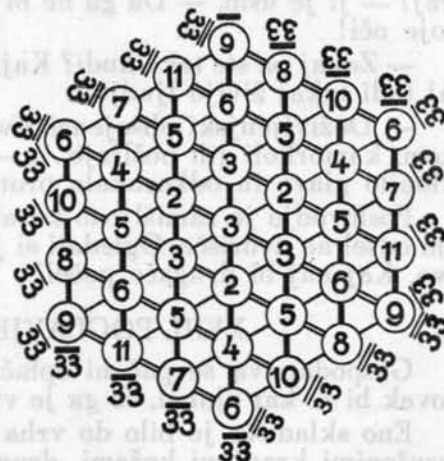
K današnji uganki: Naj povemo nekoliko nagajivo: Pravilno prične, pravilno nadaljujte, pa boste dobili pravilno rešitev! Sicer je pa za tako bistrourne ugankarje, kot jih ima „Il. Slovenec“, taka uganka prava igrača. Za pravilno rešitev razpisujemo sledeči dve nagradi: I. Haggard: Hei cesarja Montezume. II. Jaklič Vesele povesti.

Rešitev uganke v šte. 31 »Ilustr. Slov.« prinašamo na desni.

Vseh rešitev je prišlo 34;

za prvo nagrado je bila izrebrana Helena Oblak, Škofja Loka;

za drugo pa je bil izrebran N. Grujić, Dubrovnik.

Sport

V nedeljo, dne 2. tm. se je vršil lahkoatletski dvomatch ljubljana: Zagreb, pri katerem je zmagal Zagreb s 81:54 točkam. Prevladoval je zlasti v disciplinah metov, dočim je bilo pri naših tekmovalcih opaziti predvsem pomanjkanje treninga.

Tek na 100 m

prvi reže cilj Helebrandt iz Zagreba v času 11'4, tik za njim pa Paušič iz Ljubljane.

Na levi:

Lep skok Stepišnika

v daljavo, ki je zavzel s 6'115 m šele III. mesto, prvo je dosegel Korče (Ljubljana) s 6'325 m.

August Bukovec

Znani ljubljanski vrtnar, čebelar in ljubitelj likovne umetnosti.

Car Berendej.

(Povest iz sibirskega pragozda.)

XVII. poglavje.

— Večkrat.

Vedenej Savič je zmajal z glavo. — Ali sami stanujete z očko? Soproge nimajo več?

— Mati je davno umrla. Dva brata še imam, starejši sta od mene.

— A, tako je ta stvar... kje pa sta, prosim?

— Čredo sta gnala v Irkutsko: vsak dan ju pričakujemo nazaj.

— Ta-a-ko torej je to... ali je velika ta čreda?

— En tisoč glav živine.

Poslovodja je s prsti prijel za svojo bradico. Pri taki čredi je vsekakor moral Vahilin dobro zaslužiti. Če ne bi imel v trenutku denarja, bi se mu kmalu zopet moral napolniti mošnjček.

— Ali ste prišli za več časa v Urjanhaj?

— Ne... samo dolg nam bo povrnili Petrá Mosejič pa zopet odrinemo.

— Ali je dolg velik?

— No, pred petnajstimi leti smo jim posodili pet tisoč srebrnih rubljev...

Dekle ni ničesar odgovorilo. — Proklet je ta kraj! — ji je ušlo. — Da ga ne bi bile nikoli videle moje oči!

— Zakaj pa ste tako hudi? Kaj pa je slabega tu? Saj tudi tukaj živijo ljudje!

— Doživljenjski obsojenci živijo tudi na Sibirskem, kamorkoli jih pošljejo... — Dekle je lahko sklonilo glavo in odkorakalo proti vratom.

Poslovodja je zamišljeno korakal po sobi in potem odšel na dvorišče. Ogledati si je hotel gospodarstvo. Kaj naj bi drugače počel?

XVIII. POGLAVJE.

Gospodarstva se pač ni splačalo ogledovati — človek bi se kar zjokal, če ga je videl!

Eno skladišče je bilo do vrha polno naloženo s posušenimi kravjimi kožami, drugo je bilo prazno.

Vse je bilo zgrajeno na hitro in nemarno; povsod so zijale raze; skozi strehe je gledalo nebo; sredi dvorišča so stali nepospravljene trije kmečki vozovi, kolesa so se jim bila razsušila: okovi so bili zlezli proč, napere so se tudi komaj še držale ali so bile padle ven. Krave in konji so bili v stepi; hlevi so stali prazni. Z dvoriščem vred bogve kako davno niso bili očiščeni, povsod so ležali kupi gnoja in nesnage...

Vedenej Savič je prekoračil dvorišče in zmajeval z glavo: še pri nobenem zapitem kmetu ni videl takega zanikrnega gospodarstva!

Povrnil se je k hiši. Tam je sedela na kuhinjskih stopnicah prav košato kuharica; malo nižje sta se prišutila drug proti drugemu Nilka in črnkast gizdalin. Nilka je brenčal na balalajki, nekje jo je bil že iztaknil, zbijal šale in zabaval košato kuharico: venomer se je od smeha zazibavala kakor vzhajajoče testo.

Pri gospodarju na balkonu sta bila Agrafera Petrovna pa Grigorij, šele zdaj sta se seznanila in večjidel molčala.

Tudi poslovodja se je spustil k njima na balkonsko stopnico.

— Zakaj neki ljudje tako pijejo? — je zaklical Grigorij: menda sta o tem razgovarjala. — Povejte no, Vedenej Savič?

Ta ni odgovoril takoj. — Imajo še vedno svoj vzrok! — je slednjič rekel, — marsikomu se duša upre...

— Zakaj pa?

— Ker ne stori, kar ji je bilo namenjeno... Zato se upre.

— Kaj se to pravi, da ne stori, kar je namenjeno? — je vprašalo dekle.

— Ali se spominjate evangeljske prilike o človeku, ki je zakopal talent v zemljo? Na ta način se vse zgodi. Bog človeku nakloni vsega, človek pa prične darove razmetavati ali jih pa skrije. Ko pa se bo spametoval, bo že prepozno: ura zamujena, ne vrne se nobena! Pa se mu duša upre: vé, da ne počenja, kar bi morala.

— Sama objestnost je to, če kdo predobro živi... — je mrko pristavila Grunja.

(Dalje prihodnjič.)